

PRACOVNĚLÉKAŘSKÉ SLUŽBY

Lenka Scheu
Filip Dostál
Josef Havelka
Martin Štefko

Problematika pracovnělékařských posudků je poměrně široká. Právní úprava této oblasti není bez nedostatků a doznává čas od času určitých změn. Proto obsah publikace Pracovnělékařské posudky nemůže být vyčerpávající. Cílem je poskytnout základní orientaci v této problematice. K podrobnějšímu studiu je zapotřebí využít příslušné právní předpisy, judikaturu a odborné monografie. V tomto ohledu je možné odkázat např. na nejnovější práci doc. Martina Štefka *Lékařské posudky v pracovním právu. Lékařské posudky poskytovatelů pracovnělékařských služeb a jejich význam pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců.*

Závodní zdravotní služba je důležitá hlavně z pohledu prevence vzniku onemocnění. Ačkoliv pod pracovnělékařské služby spadá preventivní, diagnostická a konzultační péče, stěžejní je zvláště služba posudkové péče.

ÚVOD: Co se píše v zákoníku práce?

Jednou z povinností zaměstnavatele je komplexně řídit rizika. Současně k jeho povinnostem podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, náleží i nepřipustit, aby zaměstnanci vykonávali zakázané práce, stejně jako práce, ve kterých by náročnost nebyla adekvátní jejich schopnostem a zdravotní způsobilosti. Ke splnění těchto povinností by měl být výrazně nápomocný

poskytovatel pracovnělékařských služeb. Ten je obeznámen s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v takové míře, že by se měl podílet na snížení počtu pracovních úrazů a nemocí z povolání, což se týká především méně rizikových prací. S účinností od 1. dubna 2012 jsou pracovnělékařské služby definovány v ustanovení § 53 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o specifických zdravotních službách“). V této souvislosti je možné poznamenat, že podle Úmluvy ILO č. 161 o závodních zdravotních službách pojem závodní zdravotní služba přesahuje pouhé provádění pracovnělékařských prohlídek zaměstnanců. Závodní zdravotní služba je důležitá hlavně z pohledu prevence vzniku onemocnění. K tomu je nezbytná důkladná znalost pracovního prostředí. Ačkoliv pod pracovnělékařské služby spadá preventivní, diagnostická a konzultační péče, stěžejní je zvláště služba posudkové péče. V jejím rámci poskytovatel pracovnělékařské péče zjišťuje, je-li zaměstnanec schopen vykonávat dosavadní práci.

HLAVNÍ POZNATKY z výzkumu

V souladu s platnou právní úpravou i s judikaturou, která se k ní váže, je posouzení zdravotní způsobilosti zaměstnance pro účely skončení pracovního poměru zajišťováno samotným zaměstnavatelem, který tak zpravidla činí za využití příslušné odborně způsobilé osoby, kterou je poskytovatel pracovnílékařských služeb. Tím může být buďto poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství, anebo poskytovatel zdravotních služeb v oboru pracovní lékařství. Volba poskytovatele pracovnílékařských služeb přitom spadá zcela do kompetence zaměstnavatele, který sjednání smlouvy s tímto poskytovatelem nemusí projednat se zástupci zaměstnanců. Konkrétního poskytovatele pracovnílékařských služeb zaměstnavatel zaměstnanci

Volba poskytovatele pracovnílékařských služeb přitom spadá zcela do kompetence zaměstnavatele, který sjednání smlouvy s tímto poskytovatelem nemusí projednat se zástupci zaměstnanců.

jen sdělí. Kromě toho je volba poskytovatele pracovnílékařských služeb ve prospěch uživatele posílena u agenturního zaměstnávání.

Ustanovení § 54 odst. 2 písm. c) zákona o specifických zdravotních službách umožňuje zaměstnancům při splnění určitých podmínek svobodnou volbu lékaře. Jde o situaci, kdy se jedná o práce zařazené do první kategorie a součástí těchto prací není činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jinými právními předpisy, včetně přílohy č. 2 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (vyhláška o pracovnílékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o pracovnílékařských službách“). Za takových podmínek má zaměstnavatel možnost

povolit zaměstnanci, aby ve vztahu k jeho osobě byly pracovnílékařské prohlídky a vydávání zdravotních posudků zajišťovány jeho registrujícím praktickým lékařem.

Novelou zákona o specifických zdravotních službách, která byla provedena s účinností od 1. listopadu 2017 zákonem č. 202/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, byl upraven dosud absentující postup pro případy, kdy uchazeč o zaměstnání nebo zaměstnanec není registrován u žádného konkrétního poskytovatele zdravotních služeb (praktického lékaře). V takových případech může lékařský posudek vydat jakýkoliv poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství, jehož si zvolí posuzovaná osoba. Povinností lékaře neregistrujícího poskytovatele, jenž vydává lékařský posudek, je uvést do jím vedené zdravotnické dokumentace o posuzované osobě, že jde o osobu bez registrujícího poskytovatele. Záznam v tomto smyslu signují posuzující lékař i posuzovaná osoba. V rozebíraném případě nemusí mít posuzující lékař k dispozici výpis ze zdravotnické dokumentace vedené registrujícím poskytovatelem.

Smluvní vztah mezi zaměstnavatelem a poskytovatelem pracovnílékařských služeb

Zákon o specifických zdravotních službách vychází z předpokladu, že zaměstnavatel sjedná v písemné formě s poskytovatelem pracovnílékařských služeb smlouvu. Na jejím základě je pak tímto poskytovatelem pracovnílékařských služeb zajišťované posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců, poradenství, jakož i dohled v oblasti pracovních podmínek, respektive ochrany zdraví při práci. Tuto smlouvu není zapotřebí sjednávat s tím poskytovatelem, ke kterému se dostaví zaměstnanec konající rizikovou práci v I. kategorii z hlediska rizikových faktorů a u které požadavky na zdravotní způsobilost zaměstnanců nestanoví právní předpisy. Musí ovšem jít o zaměstnance, jenž uskutečňuje pokyn svého zaměstnavatele, přičemž daný lékař je jeho registrujícím praktickým lékařem. Okruh zaměstnanců, které takto lze vyslat k vlastním praktickým lékařem, je však poměrně úzký.

Ustanovení § 54 odst. 2 písm. b) zákona o specifických zdravotních službách v návaznosti na možnost zaměstnavatele přenést ve vymezených případech posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců na jejich praktické lékaře zakotvuje, že zbylé součásti pracovnílékařských služeb podle § 53 odst. 1 tohoto zákona (tj. poradenství a dohled) jsou ze strany zaměstnavatele zajišťovány, pokud je to důvodné pro ochranu zdraví zaměstnanců, prostřednictvím poskytovatele pracovnílékařských služeb, s nímž pro zajištění konkrétní služby uzavře smlouvu.

Za současného právního stavu tedy nemusí mít zaměstnavatelé, jejichž zaměstnanci vykonávají jen práci splňující dříve uvedená kritéria, za všech okolností sjednanou smlouvu o poskytování pracovnělékařských služeb v plném rozsahu. Mají totiž možnost si nasmlovat pracovnělékařské služby na bázi ad hoc. Taková smlouva nemá ani obligatorně písemnou formu, byť tuto formu je možno důrazně doporučit.

Vzor smlouvy včetně příloh je uveden v publikaci Pracovnělékařské služby

SMLOUVA O PRACOVNĚLÉKAŘSKÝCH SLUŽBÁCH uzavřená podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

Nedílnou součástí této smlouvy jsou následující přílohy:

PŘÍLOHA 1 Žádost o provedení pracovnělékařské prohlídky a posouzení zdravotní způsobilosti ve vztahu k práci podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.

PŘÍLOHA 2 Lékařský posudek o zdravotní způsobilosti k práci podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.

PŘÍLOHA 3 Záznam o provedeném dohledu podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.

PŘÍLOHA 4 Záznam o poskytnutém poradenství podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.

PŘÍLOHA 5 Potvrzení o provedení výstupní prohlídky podle vyhlášky č. 79/2013 Sb.

PŘÍLOHA 6 Cenové podmínky pracovnělékařských služeb

Za současného právního stavu tedy nemusí mít zaměstnavatelé, jejichž zaměstnanci vykonávají jen práci splňující dříve uvedená kritéria, za všech okolností sjednanou smlouvu o poskytování pracovnělékařských služeb v plném rozsahu.

Dosažený VÝSLEDEK

Publikace Pracovnělékařské služby

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018–2022 a je součástí výzkumného úkolu V11-S4 Lékařské posudky poskytovatelů pracovnělékařských služeb a jejich význam pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., v letech 2019–2021.

Spoluřešitel výzkumného úkolu:
Právnická fakulta Univerzity Karlovy.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons [Uveďte původ – zachovejte licenci] 4.0 Mezinárodní veřejná licence.

Editoři: Mgr. et Mgr. Bc. Filip Dostál, MPA;
Mgr. Josef Havelka; JUDr. Lenka Scheu, Ph.D.;
doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

První vydání

ISBN 978-80-87676-43-1

© Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2021

Obálka publikace Pracovnělékařské služby

Zdroj:
Pracovnělékařské služby.
Praha: VÚBP, 2021.

Dostupný z:
<https://vubp.cz/soubory/produkty/publikace-ke-stazeni/pracovnelekarske-sluzby.pdf>

ISBN 978-80-87676-43-1

Výzkumný ústav
bezpečnosti práce, v. v. i.
Jeruzalémská 1283/9
110 00 Praha 1 – Nové Město

tel: +420 221 015 844
vubp@vubp-praha.cz
datová schránka: yí6jvet
www.vubp.cz

© Výzkumný ústav
bezpečnosti práce, v. v. i.
Praha, 2021

Policy Brief VÚBP, v. v. i.
ISSN 2695-1606